EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 24.2.2021
COM(2021) 97 final

SDĚLENÍ KOMISE

Aktualizovaná zpráva o posíleném dohledu – Řecko, únor 2021

{SWD(2021) 43 final}

SOUVISLOSTI

Ekonomický vývoj a hospodářská politika Řecka se sledují v rámci evropského semestru pro koordinaci hospodářských politik a na základě rámce posíleného dohledu podle nařízení (EU) č. 472/2013 ([1]). Posílený dohled nad Řeckem ([2]) potvrzuje skutečnost, že země musí pokračovat v provádění opatření, jimiž by vyřešila příčiny či možné příčiny hospodářských a finančních obtíží, a zároveň provádět strukturální reformy na podporu stabilního a udržitelného hospodářského růstu.

Posílený dohled poskytuje komplexní rámec pro sledování hospodářského vývoje a provádění politik potřebných k zajištění udržitelného hospodářského oživení. Umožňuje pravidelné posuzování nejnovějšího vývoje hospodářské a finanční situace Řecka, jakož i sledování podmínek veřejného financování a aktualizaci analýzy udržitelnosti dluhu. Posílený dohled poskytuje rovněž rámec pro hodnocení obecného závazku Řecka vůči Euroskupině ze dne 22. června 2018, a to pokračovat v reformách přijatých v rámci programu Evropského mechanismu stability, tyto reformy dokončit a zajistit, aby byly zachovány cíle důležitých reforem přijatých v rámci programů finanční pomoci. V této souvislosti se prostřednictvím posíleného dohledu sleduje plnění specifických závazků k dokončení klíčových strukturálních reforem zahájených v rámci programu, a to v šesti klíčových oblastech v dohodnutých lhůtách do poloviny roku 2022, konkrétně se jedná o: i) fiskální a fiskálně-strukturální politiky, ii) sociální zabezpečení, iii) finanční stabilitu, iv) trh práce a výrobkové trhy, v) Řeckou společnost pro majetek a účasti a privatizace a vi) modernizaci veřejné správy ([3]).

Toto je devátá zpráva o posíleném dohledu nad Řeckem. Zpráva vychází ze zjištění mise, která se uskutečnila na dálku ve dnech 26.–27. ledna 2021, a z pravidelného dialogu s orgány. Misi podnikla Evropská komise společně s Evropskou centrální bankou ([4]); účast Mezinárodního měnového fondu se odehrávala v kontextu jeho rámce sledování po ukončení programu, zatímco Evropský mechanismus stability se účastnil v rámci svého systému včasného varování a v souladu s memorandem o porozumění o pracovních vztazích mezi Komisí a Evropským mechanismem stability ze dne 27. dubna 2018. Tato zpráva hodnotí plnění závazků Řecka vůči Euroskupině, pokud jde o dokončení reforem do konce roku 2020. Nesouvisí s uvolněním souboru politicky podmíněných dluhových opatření, k němuž by – v souladu s dohodnutým pololetním harmonogramem – mohlo dojít na základě desáté zprávy. Desátá zpráva by měla být zveřejněna v květnu.

([1]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 472/2013 ze dne 21. května 2013 o posílení hospodářského a rozpočtového dohledu nad členskými státy eurozóny, jejichž finanční stabilita je postižena či ohrožena závažnými obtížemi, Úř. věst. L 140, 27.5.2013, s. 1.

([2]) Prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2021/998 ze dne 17. února 2021 o prodloužení posíleného dohledu pro Řecko.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

([4]) Pracovníci ECB se kontrolní mise účastnili v souladu s pravomocemi ECB, tzn. že poskytovali svoje odborné znalosti v oblasti politik finančního sektoru a otázek zásadního makroekonomického významu, jako jsou hlavní fiskální cíle a potřeby udržitelnosti a financování. Kontrolní misi předcházela technická mise, která se rovněž uskutečnila na dálku, a to ve dnech 13. až 20. ledna 2021.

CELKOVÉ HODNOCENÍ

Zpráva byla vypracována během druhé vlny pandemie, která před koncem roku 2020 vedla k obecnému zpřísnění opatření proti šíření nákazy a v nedávné době k uzavření škol a maloobchodního prodeje a omezení pohybu osob v některých regionech, včetně Atén. Očekává se, že řecké hospodářství v roce 2020 ve srovnání s rokem 2019 pokleslo o 10 %, přičemž pro letošní rok se předpokládá pouze částečné oživení. Dopady pandemie v roce 2020 na turistickou sezónu měly vzhledem k významu odvětví cestovního ruchu v hospodářství na Řecko nepříznivý vliv. Vláda pokračovala v přizpůsobování stávajících fiskálních opatření za účelem podpory nezaměstnaných a zaměstnanců, jejichž smlouvy byly pozastaveny, prodloužila podpůrná opatření pro podniky a přijala nová cílená opatření na ochranu domácností a podniků. Zatím se zdá, že opatření na ochranu zaměstnanosti, podporovaná EU zejména prostřednictvím nového finančního nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE) a Evropského sociálního fondu byla účinná, a míra nezaměstnanosti zůstala navzdory značnému hospodářskému poklesu víceméně stabilní. Počet nezaměstnaných osob však roste, neboť přijímání nových pracovníků zůstává utlumené. Podniky a pracovníci využili opatření veřejné podpory; avšak očekává se, že úplný rozsah problému, kterému čelí podnikatelský a finanční sektor, se projeví až v pozdější fázi, kdy budou postupně rušena podpůrná opatření, jako je tomu v jiných členských státech. Tento proces bude nutné pečlivě řídit, aby se zabránilo lavinovému efektu.

Navzdory náročným okolnostem se orgánům podařilo dosáhnout značného pokroku v řadě oblastí, včetně vzdělávání, správy státního majetku, privatizačních projektů a energetické politiky. Zejména:

- **V posledních třech měsících byly přijaty dvě ambiciózní reformy v oblasti vzdělávání.** V prosinci 2020 byla přijata reforma odborného vzdělávání a přípravy, jejímž cílem je zvýšit přitažlivost této cesty a lépe propojit odborné vzdělávání a celoživotní učení s potřebami trhu práce. Cílem zákona o vysokoškolském vzdělávání z února 2021 je modernizovat fungování univerzit a zvýšit kvalitu nabízeného vzdělávání. Kromě toho byla zahájena interní a externí hodnocení škol.

- **Řecká společnost pro majetek a účasti** dokončila svůj speciální závazek, tj. přezkum řídících a dozorčích orgánů všech státních podniků, což byl specifický závazek. Strategický plán společnosti byl i nadále prováděn podle plánu a orgány dokončily přípravu aktualizovaných pokynů ministerstva pro tuto společnost.

- **Privatizační nabídková řízení** pokročila: dne 31. prosince 2020 byla úspěšně uzavřena transakce přístaviště v Alimos, v nadcházejících měsících má dobré vyhlídky na dokončení projekt Hellinikon a bylo dosaženo dlouho očekávaného pokroku v dosud neukončených opatřeních nezbytných pro koncesi pro společnost Egnatia; ve všech případech se jedná o specifické závazky.

- **V oblasti energetické politiky** zahájily orgány tržní test s cílem uzavřít v nadcházejících měsících dlouhotrvající antimonopolní řízení proti společnosti Public Power Corporation, což je specifický závazek.

Reformy pokračovaly i v dalších důležitých oblastech. Reformy správy veřejných financí, včetně rozpočtu na veřejné investice, obnovily tolik potřebnou dynamiku díky pokroku, jehož bylo dosaženo v oblasti správní, hospodářské a funkční rozpočtové klasifikace. Bude

zapotřebí pečlivé sledování, neboť mají zásadní význam pro zvýšení účinnosti platebních postupů. Byly přijaty právní předpisy týkající se reformy lidských zdrojů daňové správy a reforma zůstává na dobré cestě k plnému provedení do příštího přezkumu. Reformy veřejné správy rovněž postupují podle plánu, včetně přijetí nových právních předpisů pro rychlejší a efektivnější nábor úředníků.

Zdá se však, že celkové tempo provádění se v řadě oblastí zpomalilo, zejména v důsledku pandemie, a provádění opatření k řešení několika závazků nabralo zpoždění. Kromě přetrvávajících obtíží způsobených pandemií orgány rovněž poukázaly na změny na několika klíčových pracovních místech ve správě, k nimž došlo na začátku tohoto roku, a na zvýšenou pracovní zátěž v důsledku přípravy plánu pro oživení a odolnost jako na příčinu některých zpoždění, což se náležitě zohledňuje. Byla dohodnuta řada podrobných konkrétních plánů s cílem připravit půdu, aby do desáté zprávy v květnu došlo k rozhodujícímu pokroku. Patří sem pokračující provádění reforem finančního sektoru, úplné provedení reformy lidských zdrojů nezávislém úřadu pro veřejné příjmy, zprovoznění nástroje pro přípravu projektů a portálu strategických projektů pro významné investice, předcházení vzniku nových nedoplatků a redukce objemu neuhrazených pohledávek v návaznosti na pozorovaná zpoždění, mimo jiné posílením řídícího výboru pro vypořádání nedoplatků a zjednodušením legislativního rámce pro provádění fiskálních postupů, dokončení reformy dalšího zjednodušení investičních licencí v dohodnutých oblastech, a přijetí modernizovaného zákoníku práce. Kromě toho se orgány zavázaly k řadě konkrétních kroků v oblasti zdravotní péče, boje proti korupci, reformy veřejné správy a zavádění účtové osnovy. Vzhledem k jejímu významu v souvislosti s celkovou strategií obnovy je třeba obnovit reformu soudnictví, neboť reformy spojené s účinností soudního systému přispívají k zajištění rychlého provádění investic, a to i ze soukromého sektoru.

Provádění některých klíčových reforem finančního sektoru se rovněž zpozdilo, pro příští přezkum byl však dohodnut ambiciózní harmonogram. Vstup insolvenčního zákona v platnost byl na konci minulého roku částečně odložen, přičemž některé prvky by měly vstoupit v platnost dne 1. března a jiné byly odloženy na 1. června 2021. Tento zákon představuje zásadní reformu insolvenčního rámce, ale vyžaduje zásadní práci v oblasti provádění související s jeho podrobnými specifikacemi, jakož i s vytvořením platformy IT propojené s platformami bank. Provádění dalších dohodnutých reforem pokračuje, avšak pomalejším tempem, než bylo dříve dohodnuto, a bude vyžadovat pečlivé sledování, zejména pokud jde o vypořádání nahromaděných případů platební neschopnosti domácností (cíl pro konec roku 2021 se zdá být ohrožen) a pokud jde o zúčtování tzv. vládních záruk, které se v posledním čtvrtletí roku 2020 dále zpozdily rovněž kvůli potížím s přijímáním nových zaměstnanců v situaci zpřísňujících se opatření proti šíření nákazy. Orgány připravují dodatečná opatření na podporu finančního sektoru, zejména rozšíření programu ochrany aktiv Hercules, což je vítáno. V souvislosti se zpřísněním opatření proti šíření nákazy ke konci roku 2020 pozastavily orgány veškerá donucovací opatření u všech kategorií dlužníků, včetně provádění elektronických dražeb a s nimi souvisejících přípravných kroků, které mohou trvat několik měsíců. Takové všeobecné zmrazení všech kroků v oblasti vymáhání, je-li zdlouhavé, může do budoucna ovlivnit rychlé a účinné nakládání s úvěry se selháním ze strany řeckých bank a obsluhovatelů úvěrů. Orgány se proto vyzývají, aby včas přijaly dočasná a cílenější řešení a zároveň chránily zranitelné domácnosti.

Orgány úzce spolupracují s Evropskou komisí v souvislosti s přípravou plánu pro oživení a odolnost. To je vítáno, protože významné finanční prostředky, na něž má Řecko nárok z Nástroje pro oživení a odolnost, podpoří růst, tvorbu pracovních míst a souběžnou

ekologickou a digitální transformaci v nadcházejících letech, budou-li využívány efektivně a vhodným způsobem. Z Nástroje EU pro oživení a odolnost bude Řecku v období 2021–2026 poskytnuta částka 30,5 miliardy EUR, z čehož 17,8 miliardy EUR prostřednictvím grantů. Předpokládá se, že reformy a investice, jež budou součástí plánu, budou vycházet z minulých i probíhajících reforem v rámci posíleného dohledu a budou je doplňovat. Spolu s dodatečnými finančními prostředky ve výši 1,7 miliardy EUR v rámci nástroje React-EU a částkou 2,7 miliardy EUR, která již byla vyplacena z evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE), jakož i s jakoukoli možnou dodatečnou částkou ([5]), tyto značné finanční zdroje pomohou zmírnit hospodářský a sociální dopad pandemie a poskytnou nezbytnou podporu pro udržitelné oživení podporující začlenění.

Celkově tato zpráva dospěla k závěru, že Řecko při provádění řady reformních závazků dosáhlo dobrého pokroku, avšak konstatuje, že reformní dynamika se zpomalila, přičemž bere na vědomí náročné okolnosti způsobené pandemií. Evropské orgány vítají pokračující úzkou a konstruktivní spolupráci orgánů a dohodu o řadě revidovaných harmonogramů zásadních reforem. Řecké orgány by měly i nadále mobilizovat zdroje a přijmout všechna nezbytná opatření, aby včas pro účely desáté zprávy o posíleném dohledu, která by měla být vydána v květnu a měla by zahrnovat uvolnění dalšího souboru politicky podmíněných dluhových opatření, splnily všechny zbývající specifické závazky.

MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ

Pandemie COVID-19 má i nadále silný negativní dopad na řecké hospodářství. Po poklesu o –14,1 % v předchozím období ekonomika ve třetím čtvrtletí 2020 mezičtvrtletně vzrostla o 2,3 %. Oživení ve třetím čtvrtletí bylo podstatně méně dynamické než výrazné oživení v eurozóně, zejména v důsledku prudkého poklesu přidané hodnoty v odvětví cestovního ruchu. Růst táhla soukromá spotřeba, přičemž vývoz zboží vykazoval určitou odolnost. Nezaměstnanost nadále klesala a ve třetím čtvrtletí roku 2020 dosáhla 16,2 %, což naznačuje, že zavedená podpůrná opatření úspěšně chrání pracovní místa. Zároveň se oproti předchozímu roku snížila zaměstnanost, a to především v důsledku nižšího počtu přijímaných pracovníků v odvětví cestovního ruchu. Nezaměstnanost mladých lidí se rovněž snížila, však ve třetím čtvrtletí zůstává velmi vysoká, a to na úrovni 34,2 %.

Po zpřísnění opatření proti šíření nákazy ke konci roku 2020 se očekává, že hospodářské oživení zůstane v první polovině tohoto roku slabé. Opatření proti šíření nákazy oznámená v listopadu 2020 zůstávají v platnosti, což znamená přísná omezení pro odvětví služeb, zatímco průmyslová výroba pokračuje bez výrazného omezení, i když čelí narušeným dodavatelským řetězcům a omezené poptávce. Očekává se, že tato nezbytná opatření na záchranu životů hospodářské oživení dále zpomalí. Zimní prognóza Komise z roku 2021 vypracovaná před nedávným regionálním zpřísněním opatření k omezení šíření nákazy očekává, že růst reálného HDP dosáhne 3,5 % v roce 2021 a 5 % v roce 2022, přičemž bude tažen zejména domácí poptávkou. Projekce předpokládá, že očkování postupně do poloviny roku 2021 úspěšně ochrání nejohroženější osoby, což ve druhém čtvrtletí umožní trvalé, avšak postupně prováděné rozvolňování opatření proti šíření nákazy. Rovněž se

([5]) Rada již schválila finanční podporu v celkové výši 90,3 miliardy EUR pro 18 členských států. Členské státy mohou stále podávat žádosti o finanční podporu v rámci dočasného evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE), který má celkovou kapacitu až 100 miliard EUR.

očekává, že vnější sektor bude pozitivně přispívat k růstu, i když méně výrazně, než se původně očekávalo, neboť úplné zotavení cestovního ruchu může trvat déle. Projekce předpokládá, že fiskální politika v roce 2021 bude nadále podporovat hospodářství cílenými intervencemi vůči podnikům a domácnostem. Očekává se, že zpomalení ekonomiky bude mít dopad na růst cen, který by měl i v roce 2021 zůstat mírně záporný s následným oživením v roce 2022.

Nejistota spojená s výhledem zůstává vysoká. Prognózy jsou vystaveny značné nejistotě, která je převážně spojena s vývojem pandemie a úspěchem očkovací kampaně. Pokrok v boji proti pandemii, a to jak na vnitrostátní, tak i na mezinárodní úrovni, je pro oživení odvětví cestovního ruchu rovněž rozhodující. Nejistota se týká i rychlosti obnovy soukromého sektoru po skončení platnosti podpůrných opatření, která budou muset být pečlivě koncipována tak, aby se zabránilo lavinovým efektům, které by mohly vést k potížím podniků, včetně bankrotů. Nedostatky ve struktuře rozvahy řeckého podnikového sektoru zvyšují rizika zpomalení hospodářského oživení. V makroekonomickém výhledu dále zvyšují nejistotu geopolitické napětí v regionu a přetrvávající migrační krize. Příznivou zprávou je, že prognóza Komise nezahrnuje hospodářský dopad plánu pro oživení a odolnost Řecka, jehož provádění by mělo přinést značný impuls k růstu.

FISKÁLNÍ VÝVOJ

Fiskální politika zůstane v roce 2021 akomodativní, neboť orgány budou i nadále poskytovat cílenou podporu domácnostem a podnikům postiženým krizí. V reakci na nepříznivý vývoj pandemie se vláda počátkem listopadu 2020 rozhodla zpřísnit opatření proti šíření nákazy a v nedávné době uzavřít školy a maloobchodní prodej a zavést omezení pohybu osob v některých regionech, včetně Atén, a oznámila prodloužení dřívějších fiskálních opatření. Celkové finanční krytí „vyplácení vratných záloh“ (veřejná podpora společnostem postiženým pandemií rozdělovaná formou půjček s podmíněnou dotační složkou) bylo navýšeno, byla prodloužena pravidelná a dlouhodobá podpora v nezaměstnanosti a byla prodloužena dočasná ekonomická podpora pro osoby s pozastaveným příjmem. Jelikož se doba trvání opatření proti šíření nákazy byla delší, než se původně plánovalo, vláda rovněž oznámila řadu nových opatření na podporu domácností i postižených podniků. Patří sem nový systém záruk a nový program úvěrových dotací, které jsou uzpůsobeny na pomoc malým a středním podnikům, zejména velmi malým podnikům a mikropodnikům. Postižené společnosti budou navíc způsobilé k náhradě svých fixních nákladů formou příspěvků na daně a sociální zabezpečení. Politická reakce Řecka byla od začátku rozšíření onemocnění COVID-19 rychlá a očekává se, že s výše uvedenými opatřeními dosáhne přibližně 9,4 % HDP v roce 2020 a 6,5 % HDP v roce 2021. Podle podzimní prognózy Komise z roku 2020 je rozsah podpůrných opatření (v procentech HDP), která řecká vláda přijala ke zmírnění socioekonomického dopadu koronavirové pandemie, mírně nad průměrem Evropské unie.

V rozpočtu na rok 2021, který byl schválen na začátku prosince 2020, se očekává, že schodek sledovaný v rámci posíleného dohledu dosáhne v roce 2021 výše 3,9 % HDP. Ve srovnání s prognózou schodku ve výši 3,4 % HDP v prognóze Komise z podzimu 2020 ([6]).

([6]) Předpověď Komise z podzimu 2020 nezohlednila hospodářský dopad druhého zpřísnění opatření proti šíření nákazy, které začalo v listopadu 2020, prodloužení fiskálních opatření v reakci na druhou vlnu nebo hospodářský dopad, ani nedávné uzavření škol a maloobchodního prodeje a omezení pohybu osob v některých regionech, včetně Atén. Zatímco rozpočet zahrnuje předpokládaný makroekonomický dopad investic v rámci

V souvislosti s hodnocením programu stability na rok 2021 bude vypracována úplná aktualizace fiskální prognózy. Je třeba připomenout, že obecná úniková doložka zůstane v platnosti i v roce 2021. Tento krok umožňuje dočasnou odchylku od rozpočtových požadavků, a to včetně fiskálních cílů Řecka sledovaných v rámci posíleného dohledu, za předpokladu, že nezpůsobí ohrožení udržitelnosti veřejných financí ve střednědobém horizontu. Rada rovněž ([7]) doporučila, aby Řecko, pokud to hospodářské podmínky dovolí, provádělo fiskální politiky zaměřené na dosažení obezřetné střednědobé fiskální pozice a zajištění udržitelnosti dluhu při souběžném zvyšování investic. V rozpočtu na rok 2021 se očekává, že veřejné zadlužení dosáhne v roce 2020 výše 209 % a poté v roce 2021 klesne na přibližně 200 %, což je víceméně v souladu s podzimní prognózou Komise.

Projekce veřejných financí ohrožují značná rizika. Nejistota ohledně vývoje pandemie zůstává velká, což se promítá do značných fiskálních rizik, neboť další prodloužení opatření k omezení šíření nákazy a související fiskální podpora by měly být jak cílené, tak dočasné povahy, což by mohlo vést k dalšímu zvýšení fiskálních nákladů. Pravděpodobnost čerpání státních záruk se s dobou trvání krize zvýší. Délka trvání krize zvýší pravděpodobnost čerpání státních záruk. Kromě pandemie představují fiskální rizika i nadále rozhodnutí o přiznání důchodů se zpětnou platností a soudní spory vedené vůči společnosti Public Real Estate Company (ETAD). Pozitivní je, že dle očekávání by Řecko mělo mít velký prospěch z Nástroje pro oživení a odolnost, a to prostřednictvím rozsáhlé finanční podpory na prorůstové reformy a investice: ta významnou měrou podpoří hospodářství a nastartuje potenciální růst, a tedy může usnadnit dosažení obezřetné fiskální pozice.

VEŘEJNÉ FINANCOVÁNÍ

Podmínky financování zůstávají příznivé a vláda má i nadále značnou hotovostní rezervu. Výnosové spready státních dluhopisů se dále snížily a od poloviny listopadu 2020 se pohybují okolo 70 bazických bodů za období 5 let. Jejich volatilita byla rovněž utlumena. Příznivé podmínky financování podporuje rovněž akomodační nastavení měnové politiky Evropské centrální banky, včetně jejího nouzového pandemického programu nákupu aktiv. Umoření střednědobých a dlouhodobých dluhů a platby úroků budou v roce 2021 mírné a budou činit přibližně 10 miliard EUR. Řecko plánuje získat 8–12 miliard EUR prostřednictvím nových emisí dluhopisů, což je srovnatelné s částkou získanou v roce 2020. Na konci roku 2020 činily hotovostní rezervy vládních institucí přibližně 31 miliard EUR, což by postačovalo k umoření střednědobých a dlouhodobých dluhů a pokrytí úrokových plateb vládních institucí v příštích dvou letech ([8]). Vydáním desetiletého státního dluhopisu v lednu 2021 získala Řecká republika od začátku roku 3,5 miliardy EUR. Dosažený výnos činil 0,81 %, což je pro tuto splatnost historicky nízká úroveň. Další 2 miliardy EUR byly získány prostřednictvím soukromého umisťování dluhu. Orgány hodlají částečně splatit půjčky od Mezinárodního měnového fondu, což je vítaný krok, který pomáhá snižovat měnové riziko a vysílá správný signál trhům.

Nástroje pro oživení a odolnost, Komise tento dopad vyhodnotí až v nadcházejících měsících, kdy budou plány předloženy dostatečně podrobně.

([7]) Doporučení Rady ze dne 20. července 2020 k národnímu programu reforem Řecka a stanovisko Rady k programu stability Řecka z roku 2020, Úř. věst. C 282, 26.8.2020, s. 46.

([8]) Zůstatek na účtu hotovostní rezervy i nadále činí 15,7 miliardy EUR. Účet hotovostní rezervy byl vytvořen rovněž prostřednictvím čerpání prostředků v rámci programu Evropského mechanismu stability a je určen na dluhovou službu. Řecko může po schválení řídícími orgány Evropského mechanismu stability použít tuto částku i na jiné účely.

Monitor udržitelnosti dluhu 2020 představil analýzu udržitelnosti dluhu pro všechny členské státy na základě prognózy z podzimu 2020 ([9]). Základní scénář této analýzy je totožný se scénářem zveřejněným v 8. zprávě o posíleném dohledu. Aktualizovaná analýza udržitelnosti dluhu bude předložena v příští zprávě o posíleném dohledu.

VÝVOJ VE FINANČNÍM SEKTORU

Ziskovost bank pravděpodobně zůstane pod tlakem, jelikož příznivé podmínky likvidity a významné jednorázové příjmy z obchodního portfolia kompenzovaly zvýšené potřeby tvorby rezerv pouze částečně. Banky udržovaly dostatečné hotovostní rezervy a nízké náklady na financování v důsledku trvale rostoucího trendu vkladů ve spojení s podmínkami expanzivní měnové politiky. Kromě toho měly prospěch z mimořádných obchodních zisků z portfolia státních dluhopisů. Předsunutí tvorby rezerv s cílem zohlednit očekávaný dopad pandemie však kromě jiných faktorů vedlo k tomu, že během prvních devíti měsíců roku 2020 byl bankovní systém jako celek po zdanění ve ztrátě. Výhled zisku bude i nadále problematický, a omezí tak interní kapacitu tvorby kapitálu. Sekuritizace úvěrů se selháním bude mít pozitivní dopad na náklady bank spojené s rizikem a uvolní v rozvahách bank prostor pro nové úvěry, ale rovněž s sebou přinese počáteční jednorázovou kapitálovou ztrátu a opakující se ztrátu čistého úrokového výnosu. Ukončení moratorií může zároveň vést k dalšímu znehodnocení v důsledku zhoršení kvality aktiv.

Objem úvěrů se selháním nadále klesá, zejména díky programu Hercules a dočasnému dopadu moratorií. Úvěry se selháním na konci září 2020 činily 58,7 miliardy EUR, což je o 9,8 miliardy EUR méně než v prosinci 2019, ale oproti předchozímu čtvrtletí pouze o 1 miliardu EUR méně. V důsledku toho se podíl úvěrů se selháním snížil na 35,8 % a zůstává tak v rámci eurozóny stále nejvyšší. Trvalé zlepšování v roce 2020 navzdory pandemii a výslednému poklesu počtu splácených úvěrů je dáno především prodejem úvěrů se selháním ve výši 6,8 miliardy EUR a – díky zavedeným moratoriím – omezeným přílivem nových špatných úvěrů (meziročně o 58 % v devíti měsících). V listopadu 2020 dosahovaly úvěry, na něž se vztahují moratoria, 20,8 miliardy EUR, tj. více než 12 % úvěrového portfolia, přičemž jsou rovnoměrně rozděleny mezi podniky a domácnosti. Snižování míry zadlužení vyplývající z úvěrů se selháním ze strany bank rovněž vedlo ke zvýšení úlohy nebankovních obsluhovatelů úvěrů, přičemž ke konci září 2020 spravovaly úvěry ve výši 33 miliard EUR, což je o 40 % více od konce roku 2019.

Stejně jako v jiných členských státech by ukončení moratorií mohlo doprovázet opětovné zhoršení kvality aktiv v budoucnosti. Velký objem úvěrů, na něž se vztahují moratoria, a nedostatečné výsledky bank při restrukturalizaci životaschopných úvěrů poukazují na významné riziko pro kvalitu aktiv, neboť moratoria většinou byla ukončena na konci roku 2020. To by mohlo vést k novým znehodnocením v případě, že rezervy, které byly dosud vykazovány, plně nezachycují případný dopad pandemie na úvěrové portfolio. Dočasný režim dotací na splátky zavedený orgány pro dlužníky postižené koronavirem s půjčkami na hlavní bydliště (režim „Gefyra“) však toto riziko u tohoto typu úvěrů, které představují velkou část portfolia retailových úvěrů, zmírní. V rámci režimu byly zahájeny platby subvencí. Orgány zavádějí podobný režim pro podnikatelské úvěry. Systém bude muset být pečlivě navržen, včetně vhodných záruk morálního hazardu. Systém bude třeba pečlivě navrhnout, aby obsahoval i záruky proti morálnímu riziku. Banky se navíc budou snažit zastavit převod/přemístění úvěrů, na něž se v současné době vztahují moratoria, do

([9]) Monitor udržitelnosti dluhu, European Economy Institutional Paper, č. 143, únor 2021.

kategorie zvýšeného úvěrového rizika, což by s sebou neslo potřebu tvorby vyšších rezerv; učiní tak prostřednictvím nabídky meziproduktů, což umožní postupné obnovení platebních struktur. Podrobnosti o výkonu dohledu nad těmito produkty a související kapitálové náklady těchto produktů je třeba projednat s orgány dohledu. Do budoucna zůstávají hlavní hnací silou snižování úvěrů se selháním plánované sekuritizace v rámci programu Hercules.

Podpůrná opatření přijatá orgány dále posílila růst úvěrů pro podniky a usnadnila přístup k úvěrům i pro menší společnosti. Systém podnikových záruk Covid-19 a režim úrokových subvencí (TEPIX-II), jejž provozuje Řecká rozvojová banka, vedly v roce 2020 k vyplacení úvěrů podnikům a malým a středním podnikům ve výši 4,6 miliardy EUR, resp. 2 miliardy EUR, což představuje přibližně 40 % celkových hrubých toků úvěrů podnikům v průběhu roku. To vedlo k tomu, že průměrné měsíční hrubé úvěrové toky ([10]) se u velkých podniků více než zdvojnásobily, přičemž výrazně vzrostly i u malých a středních podniků. Podniky tento růst úvěrů využívají většinou k pokrytí svých potřeb provozního kapitálu a k vytvoření rezerv v oblasti likvidity. I když se nominální úrokové sazby u podniků blíží historicky nejnižším hodnotám, jsou náklady na úvěry – zejména na menší úvěry – od září 2020 na vzestupu, což odráží úvěrové riziko. Růst úvěrů domácnostem zůstává v záporných hodnotách a související náklady jsou stále vyšší.

Orgány připravují změnu rozhodného práva Řeckého fondu finanční stability. Změna umožní, aby se fond jako soukromý investor podílel na budoucím navýšení základního kapitálu bank, v nichž si zachovává podíl.

([10]) Úvěry s definovanou splatností. Zdroj: Řecká centrální banka.